

Notatka z VI posiedzenia
Regionalnej Rady ds. Sprawiedliwej Transformacji województwa śląskiego
17 lipca 2025 r.

1. Tematem przewodnim VI Posiedzenia Regionalnej Rady ds. Sprawiedliwej Transformacji województwa śląskiego było zagospodarowanie terenów przemysłowych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów pogórnich. W posiedzeniu wzięło udział 61 uczestników.
2. Posiedzenie Rady otworzył **Wicemarszałek Województwa Śląskiego – Pan Leszek Pietraszek**.
3. Wicemarszałek powitał zgromadzonych członków Rady. Jednocześnie wyjaśnił, że poprosił o spotkanie w okresie letnim, urlopowym, z uwagi na zainteresowanie tym tematem na ostatnim, kwietniowym spotkaniu Rady. Poinformował, że dotychczas na zagospodarowanie terenów przemysłowych zostało przeznaczone ok. 1 mld euro. Zasygnalizował, że przedmiot rozmów na posiedzeniu Rady dot. zarówno gruntów przemysłowych, jak i gruntów przy funkcjonujących spółkach węglowych, dlatego w posiedzeniu Rady uczestniczy przedstawiciel Ministerstwa Przemysłu, aby bezpośrednio przekazać na jakim etapie są prace nad nowelizacją ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego. Podstawy formalno-prawne są procedowane i to jest bardzo ważne, natomiast ważne jest aby szukać nadzwyczajnych rozwiązań dla tych terenów - podkreślił Wicemarszałek.
4. Przekazał informację nt. publikacji informacji w zakresie projektu budżetu UE, tzw. Wieloletnich Ram Finansowych, zawierającego założenia dla przyszłej perspektywy finansowej 2028–2034, z zastrzeżeniem, że UMWSL będzie śledzić rozwój sytuacji i informować członków Rady na bieżąco. Zaznaczył, że nadal prowadzony jest dialog z UE na temat FST, natomiast w propozycji KE już widzimy, że nie zaplanowano kontynuacji FST w kolejnej perspektywie finansowej, dlatego ponowił apel do członków Rady o konieczność dalszego aktywnego zabiegania o utrzymanie FST i sugestie jak wesprzeć ten dialog. Wyraził również obawy przed tworzeniem wyłącznie programów krajowych, a nie regionalnych, co realnie może wpłynąć na system zarządzania i alokacji środków w poszczególnych regionach. (DRT: Opublikowane projekty rozporządzeń znajdują się pod linkiem: https://commission.europa.eu/publications/multiannual-financial-framework_en?prefLang=pl).
5. W dalszej części wystąpienia Wicemarszałek przedstawił informację nt. **stanu wdrażania Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** na tle całego programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 zwrócił uwagę m.in. na :
 - wartość zaangażowanych w nabory środków w ramach FE SL 2021-2027, która wynosi już 17,68 mld PLN, co stanowi prawie 81,13% alokacji Programu, w ramach FST to kwota 8,26 mld PLN, co stanowi 91,62% alokacji funduszu,
 - wysokość wydatków zaangażowanych w ramach FE SL 2021-2027 w zatwierdzonych wnioskach o płatność wynoszącą 1,21 mld PLN, co stanowi 5,53% wykorzystania alokacji, a kwota dofinansowania odpowiadająca wydatkom kwalifikowalnym poświadczonym do KE wyniosła 817,61 mln PLN, tj. 3,75%, w ramach FST w zatwierdzonych wnioskach o płatność kwota ta wyniosła 419,78 mln PLN, co stanowi 4,47% wykorzystania alokacji, a kwota dofinansowania odpowiadająca wydatkom kwalifikowalnym poświadczonym do KE wyniosła 213,64 mln PLN, tj. 2,27%.
6. **Pani Ilona Malik - Dyrektor Departamentu Górnictwa i Hutnictwa w Ministerstwie Przemysłu** przedstawiła w formie prezentacji stan prac nad zmianami do ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego, w zakresie przekazywania terenów przez przedsiębiorstwa górnicze na podstawie art. 23 tej ustawy.

W trakcie prezentacji zwróciła uwagę m.in. na:

- cel zmiany ustawy i główne założenia nowelizacji,
- obecny stan prawny oraz projektowane zmiany,
- przebieg procesu legislacyjnego,
- fakt, że zmiana treści art. 23 ust. 1 została dokonana w związku z opinią przedstawioną przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zgodnie z którą możliwość przekazywania mienia w celu wspierania działalności gospodarczej mogłaby zostać zakwalifikowana jako forma pomocy publicznej. Ministerstwo Przemysłu w trakcie prac legislacyjnych nad projektem ustawy uwzględniło tę uwagę oraz postulaty strony samorządowej, dążąc do wypracowania rozwiązań odpowiadających potrzebom i wymogom obu stron.

Poinformowała, że zapisy projektu oraz art. 23 dot. celów darowizny otrzymały 25 czerwca pozytywną opinię od Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Na koniec poinformowała, że debata na temat finansowania górnictwa odbędzie się we wrześniu 2025 r.

7. **Pan Marcin Połomski – Burmistrz Miasta Rydułtowy** zadał Pani Ilonie Malik pytanie:

- Czy pozostanie użytkowanie wieczyste? Czy jednak te darowizny gruntów będą stanowiły własność gmin?

Odpowiedź: Nie ma możliwości, aby te tereny stały się własnością gmin, z uwagi na duże koszty związane z opłatą przekształceniową. Gminy nie będą w stanie ponieść tych kosztów. Jednocześnie taka zmiana wymaga wielu dodatkowych zmian w innych ustawach.

8. **Pan Andrzej Chwiluk – Przewodniczący Międzyzakładowego Związku Zawodowego Górników w Polsce KWK Makoszowy** zadał Pani Ilonie Malik pytanie:

- Kiedy zostanie notyfikowana umowa społeczna?

Odpowiedź: Pani Ilona Malik odpowiedziała, że na obecnym etapie nie jest możliwe wskazanie konkretnego terminu notyfikacji. Podkreśliła, że kwestia ta zależy od przebiegu wewnętrznych procedur po stronie Komisji Europejskiej.

9. **Rafał Żelazny - Prezes Zarządu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.** wskazał, że:

- Gminy chcą zaangażować KSSE do sprowadzania inwestorów na te tereny, natomiast wykluczenie stref ekonomicznych z tej ustawy w dużej mierze to utrudni.

Odpowiedź: Pani Ilona Malik odpowiedziała, że na chwilę obecną nie objęto stref ekonomicznych ustawą, ponieważ nie ma możliwości wykluczenia kwestii pomocy publicznej. To za duże ryzyko wg UOKiK, niemniej nie porzucają tego tematu. Natomiast ministerstwo jak najbardziej pozostaje w kontakcie z KSSE, aby gminy, czy SRK mogły korzystać z kompetencji KSSE i docelowo umożliwić gospodarcze wykorzystanie tych terenów np. z wykorzystaniem notyfikacji do KE.

10. **Pan Patryk Białas – Dyrektor Centrum Innowacji i Kompetencji Parku Naukowo-Technologicznego Euro - Centrum Sp. z o. o. w Katowicach** zadał Pani Ilonie Malik pytanie:

- O definicję zadań własnych gminy, w kontekście odwodnienia kopalń, ochrony przed zalaniem, czy wykorzystaniem tej wody na cele energetyczne?

Odpowiedź: Są to zadania własne gmin.

11. **Pan Bogdan Wawro - Zastępca Dyrektora Biura Innowacji i Implementacji Nowych Technologii PGG S.A.** zadał Pani Ilonie Malik pytanie:

- Co z zadaniami publicznymi, gdy gmina użycza terenu na rzecz spółek?

Odpowiedź: W takim wypadku użyczenie nieodpłatne i teren nie może być przeznaczony na działania komercyjne.

12. **Pan Leszek Pietraszek – Wicemarszałek Województwa Śląskiego** zadał Pani Ilonie Malik pytanie:

- Kiedy nowelizacja ustawy wejdzie w życie?

Odpowiedź: Najpóźniej do końca 2025 roku, ale planowane jest wejście ustawy z najpilniejszymi zmianami we wrześniu br.

13. **Pan Grzegorz Pytel - Członek Zarządu Głównego, Porozumienie Związków**

Zawodowych "KADRA przedstawił prezentację na temat dobrych praktyk zagospodarowania terenów pogórnich w województwie śląskim z perspektywy związków zawodowych. Pokazał przykłady zagospodarowania oraz nadania nowych funkcji terenom pogórnym zlokalizowanym w Rybnickim Okręgu Węglowym (m.in. KWK Ignacy, KWK Anna, KWK Rymer, KWK Moszczenica, KWK Żory) pokazując w jakim kierunku należy podążać wg związków zawodowych. Wskazał również przyszłe tereny do zagospodarowania, w tym: KWK Knurów – pole zachodnie, KWK Bobrek oraz KWK Bielszowice. Ponadto, krótko omówił założenia i wnioski z wizyty studyjnej w Północnej Anglii, zrealizowanej w ramach projektu Regionalne Obserwatorium Procesu Transformacji 2.0 (ROPT 2.0). (szczegóły na temat projektu można znaleźć na stronie <https://transformacja.slaskie.pl/pl/obserwatorium-ropt/o-projekcie>). Podkreślił silną więź tamtejszych społeczności z kulturą i tożsamością górnictwem, mimo że ostatnia kopalnia została zamknięta już w 1994 roku. Wskazał, że skutki społeczne likwidacji przemysłu wydobywczego są wciąż odczuwalne, a ważną rolę w procesie wsparcia lokalnej społeczności odgrywają organizacje pozarządowe tworzone przez byłych członków związków zawodowych sektora górnictwa.

14. **Pani Marta Pogrzeba - Dyrektor Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych,** przedstawiła prezentację w zakresie szans i wyzwań w zagospodarowaniu terenów poprzemysłowych z wykorzystaniem roślin energetycznych. Temat ten został zapoczątkowany podczas poprzedniego posiedzenia Rady – w kontekście postulatu, aby tereny zdegradowane i poprzemysłowe były przeznaczane pod uprawę roślin energetycznych, wykorzystywanych następnie do produkcji biomasy, np. na potrzeby Bioeko Grupy TAURON Sp. z o.o. Podczas spotkania zapoczątkowano rozmowy na temat możliwości opracowania modelu biznesowego z udziałem Grupy TAURON, IETU oraz zainteresowanych gmin górniczych (przyp. red.).

W prezentacji przedstawiono następujące tezy:

- Produkcja biomasy na cele energetyczne nie może odbywać się kosztem zasobów wykorzystywanych do produkcji żywności.
- Tam, gdzie zanieczyszczenie gruntów rolnych w WSL jest duże, może warto promować model przekształcenia gruntów wykorzystywanych do produkcji żywności na uprawy roślin energetycznych, zarówno na gruntach należących do skarbu państwa jak i należących do prywatnych właścicieli.
- Uprawa roślin energetycznych dopuszczona jest wyłącznie na glebach odłogowanych, pozaklasowych oraz zdegradowanych.
- Niektóre gatunki roślin energetycznych wykazują właściwości fitoremediacyjne, tj. zdolność do usuwania zanieczyszczeń z gleby, przy czym zanieczyszczona biomasa

musi podlegać specjalnej przeróbce, aby nie prowadzić do wtórnego zanieczyszczenia środowiska.

- Istnieje konieczność edukacji właścicieli gruntów i rolników – przykładowo młodymi olbrzymi zapewnia stabilny, coroczny dochód oraz wysoki, niezawodny plon w długim okresie czasu.
- Konieczna jest poprawa krajowych i regionalnych instrumentów wsparcia finansowego, aby ułatwić produkcję biomasy na gruntach zanieczyszczonych.
- Ożywienie gospodarcze regionów pogórnich – poprzez rozwój rozwiązań koncepcyjnych i technologicznych oraz powstanie nowych sektorów produkcji.

15. **Pan Kamil Szewczyk – przedstawiciel Polskiej Zielonej Sieci** zadał Pani Marcie Pogrzebie pytanie:

- Co z odpadami z tego procesu?

Odpowiedź: Większą część odpadów można ponownie wykorzystać w hodowli roślin jako nawóz.

16. **Pani Jolanta Domirska - Prezes Zarządu spółki Bioeko Grupa TAURON Sp. z o.o. oraz Kierownik Zespołu Ochrony Środowiska i Gospodarki Obiegu Zamkniętego Tauron Polska Energia S.A** przedstawiła prezentację pt. „Wykorzystanie biomasy na potrzeby energetyczne – potencjał współpracy w regionie”.

W prezentacji przedstawiono informacje na temat:

- zakresu działalności i doświadczeń Spółki,
- rodzajów i ilości wykorzystywanej biomasy w Grupie Tauron,
- uregulowań prawnych w zakresie wykorzystania biomasy na cele energetyczne,
- zidentyfikowanych wyzwań w zakresie produkcji i dostarczania biomasy.

Ponadto wskazano, że:

- obecne regulacje prawne nie przewidują wykorzystania odpadów z biomasy jako nawozu,
- brak elastyczności istniejących przepisów w zakresie biomasy, nie określono, który z rodzajów biomasy jest eko,
- kluczowe jest aby koszty produkcji i przetwarzania nie były wyższe niż obecnie obowiązujące,
- konieczna jest m.in. inwentaryzacja terenów, które mogłyby być przeznaczone pod uprawę roślin energetycznych, analiza zapotrzebowania oraz zainteresowania gmin/ inwestorów, analiza kosztów wytworzenia 1 GJ energii, logistyka.

17. **Pan Jan Bondaruk - Z-ca Dyrektora Głównego Instytutu Górniczego – Państwowego Instytutu Badawczego** przedstawił prezentację pt. „Działalność badawcza i rozwiązania wspomagające proces sprawiedliwej transformacji w regionach górniczych. System OPI TPP 3.0 (link do bazy: <https://www.opi-tpp.pl/home>) oraz rezultaty projektu „Wsparcie dla Sprawiedliwej Transformacji w Polsce”. Wskazał, że sposób likwidacji kopalń musi ulec zmianie. W trakcie prezentacji omówił genezę powstania Systemu Zarządzania Terenami Poprzemysłowymi na terenie województwa śląskiego (OPI-TTP 2.0) oraz szczegółowo przedstawił koncepcję jego rozbudowy i dalszego rozwoju w wersji OPI-TTP 3.0 uwzględniającego tworzenie scenariuszy przekształcania terenów (w oparciu o katalog zagrożeń i technologii rekultywacyjnych) i umożliwiającego wsparcie decyzji kierunkowych w zakresie przyszłego zagospodarowania poszczególnych terenów. System zawiera dane i algorytmy służące podmiotom publicznym i prywatnym w planowaniu i realizacji inwestycji

rozwojowych na terenach pogórnicznych. OPI TPP przyczynia się do akceleracji procesu transformacji w regionie.

Ponadto, omówił założenia projektu realizowanego na zlecenie Dyrekcji Generalnej ds. Reform Strukturalnych (DG REFORM) we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR) „Wsparcie dla Sprawiedliwej Transformacji w Polsce”, który realizowany jest w 5 lokalizacjach, Bytom, Czeladź, Jastrzębie-Zdrój, Miedźna, Sosnowiec i ma na celu przygotowanie planów działań dla 5 terenów zdegradowanych, przemysłowych w kontekście występujących tam barier. Rezultaty projektu mają przyczynić się do opracowania założeń do planowania przestrzennego.

W podsumowaniu dodał, że każdy teren potrzebuje indywidualnej analizy oraz powinniśmy się skupiać na konkretnych inwestycjach zamiast strategiiach.

18. **Pan Mateusz Piotrowski - Przewodniczący Stowarzyszenia Pacjent Europa i Pan Stanisław Leśniak Ekspert, przedstawiciel Stowarzyszenia Pacjent Europa** krótko zaprezentowali zakres działalności stowarzyszenia, w tym przykłady projektów realizowanych i planowanych do realizacji.

19. Dyskusja

- a) Jako pierwszy głos zabrał Pan Marcin Połomski – Burmistrz Miasta Rydułtowy w temacie wyzwań związanych z zarządzaniem majątkiem samorządów, szczególnie gmin górniczych, w procesie transformacji społeczno-gospodarczej, w tym konieczności przeprowadzenia zmian legislacyjnych. W wystąpieniu zwrócił uwagę na:
- problem użytkowania wieczystego,
 - brak możliwości komunalizacji terenów, aby obniżyć koszty,
 - duże zróżnicowanie gmin co do wielkości i potencjału,
 - wycofywanie przemysłu (nie można wszystkich terenów przeznaczyć pod turystykę),
 - potrzebę rozwijania biznesu w małych gminach, aby było je stać na ponoszenie kosztów przywrócenia terenów przemysłowych do nowej funkcji.
- b) Pan Wicemarszałek Leszek Pietraszek zaproponował zorganizowanie spotkania z przedstawicielami ministerstwa i gmin górniczych, aby jeszcze raz przedyskutować niezbędne zmiany do ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w zakresie przekazywania terenów przez przedsiębiorstwa górnicze na podstawie art. 23 tej ustawy, w tym na cele gospodarcze.
- c) Następnie Pan Wicemarszałek podziękował za uczestnictwo i zamknął posiedzenie Rady.

20. Na koniec **Wicemarszałek Pan Leszek Pietraszek** poinformował, że kolejne posiedzenie Rady planujemy w październiku (DRT: wstępnie 30 października br.), jednym z tematów posiedzenia będzie „Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie”.